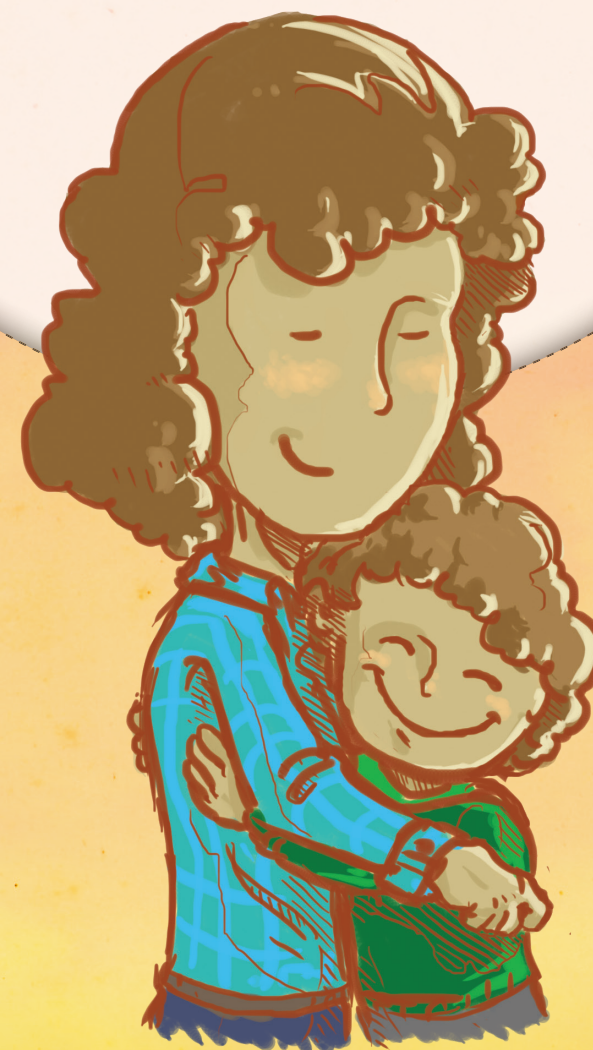

Andrijana Nikolić

MOJA MAMA IMA MS
i Mi Možemo Sve

Andrijana Nikolić
MOJA MAMA IMA MS
i Mi Možemo Sve

Izdavač
Udruženje multiple skleroze Crne Gore

Grafički dizajn
Zlatko Ljumić

Ilustracije i naslovnica
Mara Jovanović

Tiraž
200 komada

Štampa
Grafokarton, Prijepolje

Knjigu finansira

Ministarstvo finansija Crne Gore
Komisija za dodjelu sredstava od igara na sreću

Podgorica, 2016.

CIP – Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN

Andrijana Nikolić rođena je u Šibeniku, Republika Hrvatska. Predsjednica je NVO Udruženje multiple skleroze Crne Gore sa sjedištem u Podgorici od 2007. godine. Urednica je više Zbornika radova na temu skleroze multipleks. Njena majka boluje od multiple skleroze i svoje djetinjstvo pamti drugačije od ostalih vršnjaka. Ova slikovnica je prikaz djetinjstva svakog djeteta čija majka boluje od skleroze multipleks. Slikovnica je istovremeno i opomena porodicama koje imaju oboljelog člana od skleroze multipleks, da je u pitanju specifično oboljenje, koje procesuiru shodno raznim parametrima, ali parametre ljubavi i razumijevanja prema oboljelom svi moraju imati.

Andrijana Nikolić

MOJA MAMA IMA MS
i Mi Možemo Sve

Podgorica
2016.

Ja sam Marko. Imam 10 godina i pohađam osnovnu školu. Živim sa mamom, tatom i sekam, u stanu na trećem spratu.

- Moj tata Igor ima 36 godina i mašinski je inženjer. Radi u projektnom birou i često je odsutan zbog posla u kancelariji i na terenu.

- Sara je moja mlađa sestra. Ima 6 godina i ide u prvi razred osnovne škole. Nije samostalna, pa zahtijeva pomoć u svakodnevnim obavezama, uključujući pratnju do škole i nazad, do kuće.

- Moja mama Ana ima 33 godine. Do prije dvije godine radila je u kancelariji, a onda se pensionisala. Boluje od **multiple skleroze**

—**MS** i često joj nedostaje snage da obavlja svakodnevne aktivnosti.

Bezbrižno djetinjstvo prekinuto je maminom bolešću. Imao sam samo 6 godina i nisam znao šta se dešava. Tata mi je objašnjavao da je mama u bolnici i da će me do škole voditi baka, ali da se kući moram vraćati sam, jer baka mora brinuti o Sari, koja je tada imala samo 2 godine.

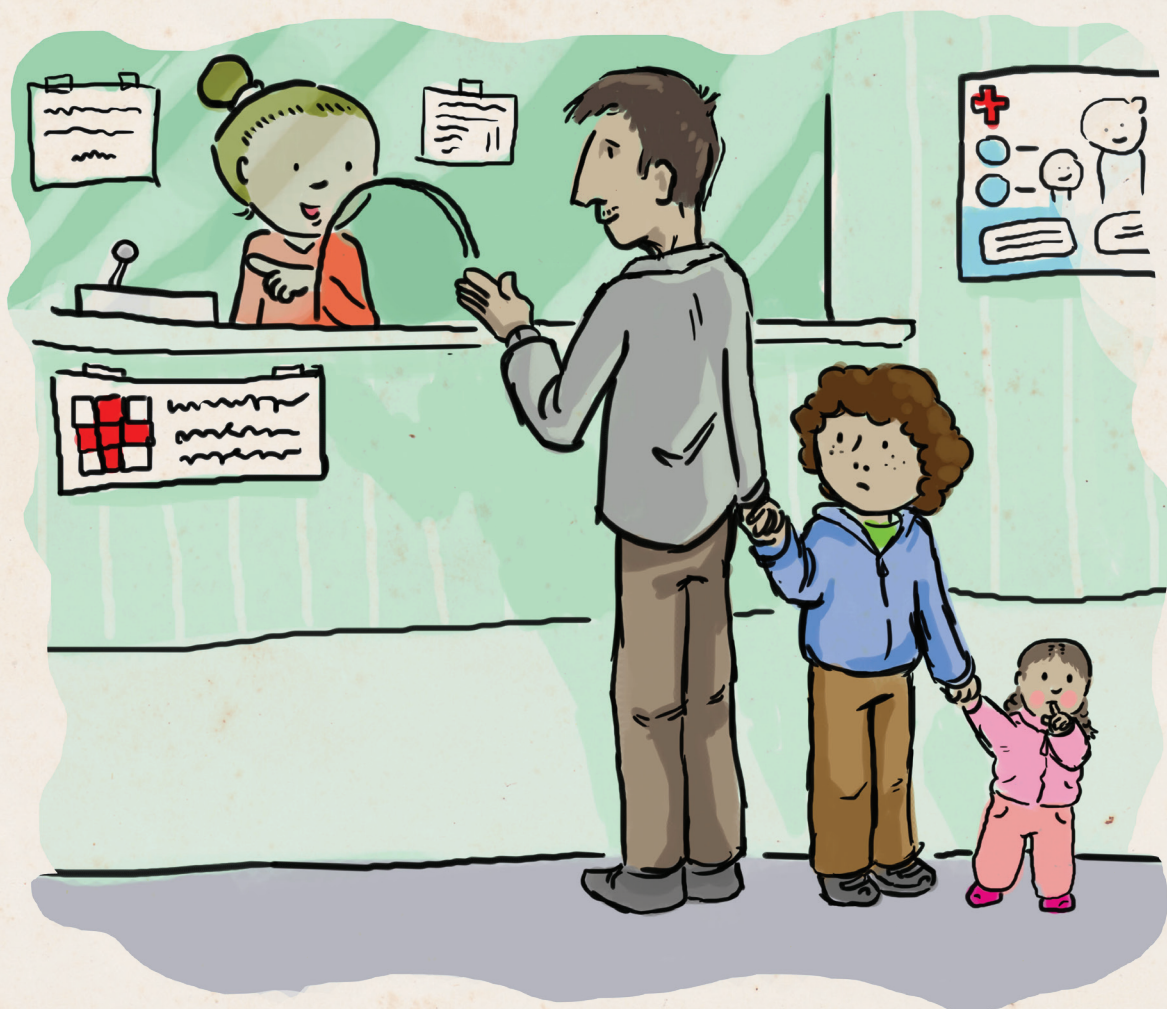
Ubrzo sam shvatio da mnogo toga moram uraditi sam. Naučio sam da pravim sendvič pred polazak u školu, da pržim jaje kad se vratim iz škole kući. Oprao bih svoj tanjir i pribor za jelo, te ih uredno vratio odakle sam ih i uzeo. Sam bih napisao domaći zadatak i strpljivo čekao baku, koja je u jednoj ruci nosila ručak za mene i tatu, a drugom bi rukom pažljivo vodila Saru. Pomogao bih baki da postavi ručak za tatu i brižnim okom pratio nestašnu Saru. Veče bismo dočekali zajedno. Dok bi se tata pobrinuo da odveze baku kući, ja sam uspavljivao Saru, koju je baka svakog jutra odvodila kod sebe, nakon što bismo sve troje odšetali do moje škole.

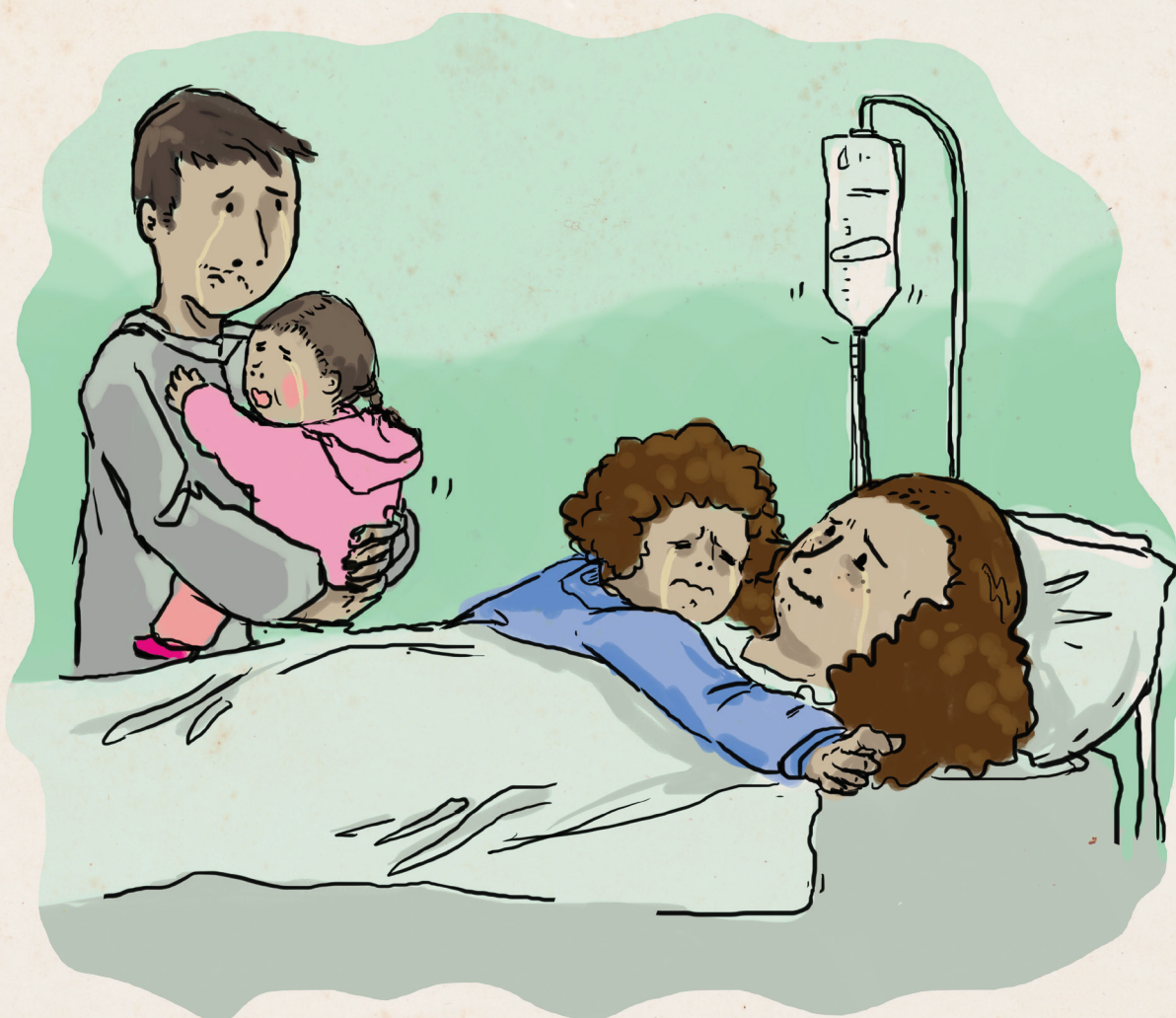
Naučio sam da se pazim automobila, da idem trotoarom ili tik uz cestu, da prelazim samo na pješačkom prelazu, da poštujem semafor. Naučio sam zalutalog psa da me prati od škole do kuće, jer sam ga navikao na dio moje užine, koju je u znak prijateljstva čekao svaki dan. Sve sam ovo naučio jako brzo, ali nikako da se naviknem na prazninu stana, koja me do suza gušila. Nedostajala mi je mama. Moja mama...

Jedne subote tata je poveo mene i Saru kod mame u posjetu. Iako mi se bolnica činila strašna i siva, moja želja da vidim mamu nadjačala je moj strah od nepoznatog. Nisam mogao iščekati taj trenutak kad sam je konačno ugledao.

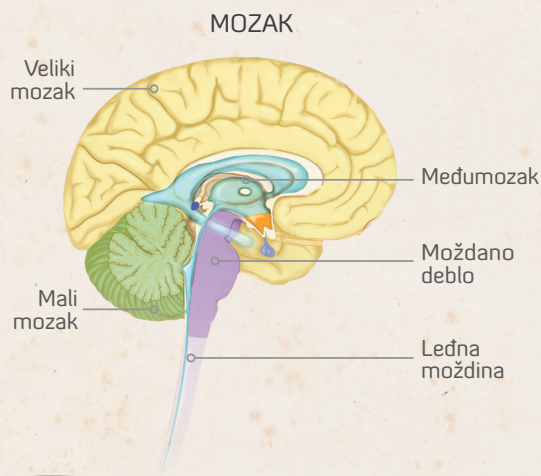
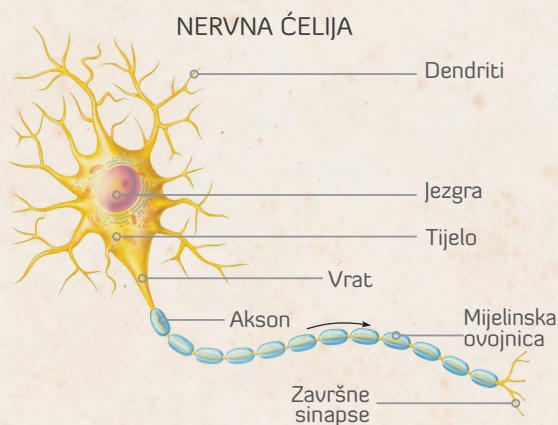

Mama je ležala u krevetu, blijeda, a iz jedne ruke su joj virile cjevčice kroz koje je kapala bistra infuziona tečnost. Zagrlio sam je i pored svih bolničkih mirisa, osjetio sam miris moje mame koja mi je tako silno nedostajala. Sara je počela plakati, a onda sam se i ja rasplakao. U sljedećem trenutku plakali smo svi zajedno: Sara, jer je preplašena i ne razumije šta se dešava; ja, jer mi mama mnogo nedostaje; tata, jer je njemu posebno teško da brine o svemu, ali najviše je plakala mama. Njoj je najteže.

O djednom, u sobu je ušao doktor i zamolio nas da budemo hrabri, kako bismo pomogli mami da joj bude bolje. Objasnio nam je da će od naše ljubavi i pažnje zavisiti mamino stanje. Tada nam je nacrtao dva crteža, kako bi nas upoznao sa maminom bolešću.

Objasnio je da **Multipla Skleroza (MS)** zahvaća aksone, dugačke produžetke nerva, koji povezuju različite dijelove nervnog sistema, prenoseći informacije između mozga i ciljnih organa (npr: oči, noge, ruke)...

Multipla skleroza (sclerosis multiplex) je bolest karakterisana propadanjem mijelinskih ovojnica koje obavijaju nervnu ćeliju centralnog nervnog sistema.

Nervne ćelije (neuroni) imaju ulogu provodnika (konduktora) nadražaja od receptora do Centralnog nervnog sistema (CNS) i od CNS-a do odgovarajućih ćelija i organa (efektori) koji će odreagovati na nadražaj i ulogu prenosa i skladištenja informacija u nervnom sistemu.

Laički gledano, aksone u nervnom sistemu možemo usporediti sa električnim kablovima koji prenose električnu energiju iz utičnice do električnog aparata. Aksoni, baš kao i električni kablovi, trebaju zaštitni omotač. Bez takve izolacije elektricitet iz kabla "curi" i nije u stanju snabdijevati potrošača sa dovoljno električne energije. Kada je mijelinska ovojnica upaljena i oštećena, prenošenje impulsa kroz akson je poremećeno,

isprekidano, zbog čega poruke u mozgu dolaze sa zakašnjenjem, pogrešne su ili ih uopšte nema.

Na mjestima nestanka mijelinske ovojnice nastaju ožiljci, koji se nazivaju **skleroza, plak ili lezija**.

"Pogrešne poruke" koje stižu do mozga imaju za rezultat poremećeno vidno polje (duple slike), smanjenu oštrinu vida, otežan govor (skandirani govor, kao iz dubine sa titranjem), otežan hod, poremećenu motoriku, nemogućnost koncentracije i pamćenja, senzacije bolova bez posebnog uzroka, gubitak snage u jednoj ruci ili nozi ili u obje ruke ili obje noge, poremećaje ravnoteže i vrtoglavicu, subjektivne smetnje osjeta, spazam (grč), tremor (drhtanje jednog ili više ekstremiteta ili dijela tijela), smetnje mokrenja, poteškoće gutanja...

Na kraju svog izlaganja doktor je napisao:

Ljubav + Pažnja su jači od MS

Ljubav + Razumijevanje pomažu mami da se bori sa MS

Ova poruka ostaće mi u trajnom sjećanju. Nikada je neću zaboraviti. Ovo je poruka nade za **Mamu** i **Snage** za sve nas. Ovo je poruka kojom se borimo protiv **MS**.

Konačno, mama se vratila kući. Tata ju je pridržavao, jer nije mogla da hoda. Dodao je da mama ne vidi dobro, tj. da vidi duple slike i da se brzo umara, pa joj je potreban odmor. Tog dana bio sam i srećan i tužan. Srećan, jer se mama vratila kući i neizmjereno tužan, jer nisam navikao da je gledam tako bespomoćnu. Ponovo sam zaplakao kada sam u maminoj sobi ugledao ortopedsko pomagalo za hodaње. Htio sam da je pitam mnogo toga, ali ona je bila veoma iscrpljena. Pozvala me je kod sebe u krevet. Uvukao sam se ispod pokrivača, zagrlio mamu i zaspao.

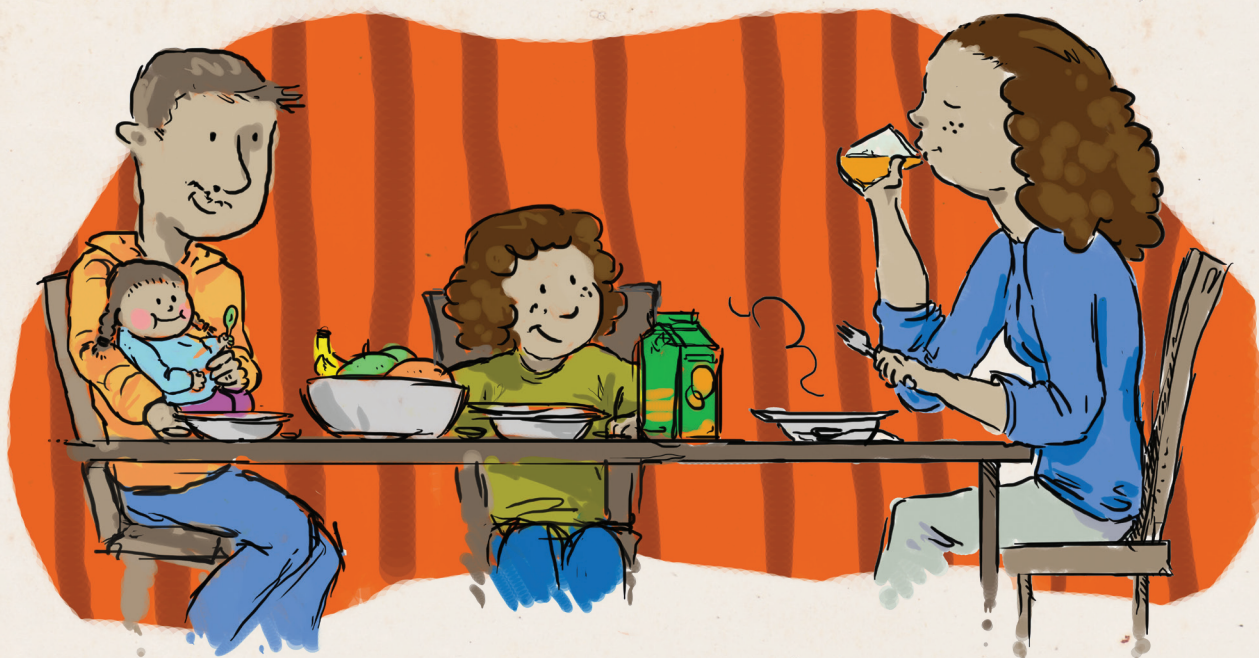
U maminom sam zagrljaju prespavao čitavu noć. Probudio sam se, a ona me je nježno pomilovala po glavi. Rekla mi je da će se oporaviti i da ću joj ja mnogo pomoći u oporavku. Očekivala je moju pomoć i podršku. Tada sam se ponovo sjetio doktora i njegove poruke. Tačno sam znao šta očekuje od mene.

U narednom periodu ja sam se već toliko osamostalio da sam sâm polazio u školu, jer je baka dolazila ujutro da pomogne mami i da čuva Saru. Iz škole sam se vraćao u pratnji mog vjernog druga, kojeg sam nazvao Reks. Stan više nije prazan i tišina je pobjegla maminim dolaskom. Već sam se izvještio da joj pomognem da ustane, dodam ortopedsko pomagalo i da zajedno pođemo do dnevne sobe. Tu bih je sjeo na veliki trosjed, pokrio ćebetom i namjestio jastuk. Sjeckao sam joj voće, jer je teško gutala, prinosio sokove, a ona bi me nježno prigrllila. Bili su to naši trenuci. Sara nije znala mnogo toga, ali i njoj je godilo mamino prisustvo. Postala je mnogo mirnija otkako se mama vratila iz bolnice. Često je znala da uzme mamine papuče i da joj ih obuva na stopala, kao da je time izražavala svoju radost i pažnju istovremeno.

z dana u dan, mi smo mamu obasipali ljubavlju i pažnjom. Tata je često znao donijeti cvijet, a Sara bi veselo tapšala ručicama. Baka je i dalje pomagala u domaćinstvu, a mami-no stanje se postepeno stabilizovalo. Od nesigurnog hoda, sada je hodala polako, ali sigurno, držeći se za gelendere, postavljene duž stana. Češće je sjedila na sunčanoj strani balkona, držeći Saru u naručju. Više joj nije ispadala čaša iz ruku i sad je tačno pogađala „pravu“ kašiku ili viljušku. Čak joj se i govor popravio, pa je jednog dana veselo sa balkona pozvala Rekso, koji se odomaćio u dvorištu ispred naše zgrade. Svakog dana sve više sam vjerovao u doktorovu poruku i uviđao njen značaj za oporavak moje mame.

Jednom mi je mama rekla da mnogi oboljeli od MS izgledaju kao da nisu bolesni, ali i da postoje oni koji su u mnogo lošem stanju. Dodala je da je MS proces i da shodno tome njena MS može biti više ili manje izražena, a nekada se uopšte ne primjećuje. Zato mama ide na redovne kontrole kod doktora, pije vitamine, jer joj za sada nije propisana terapija. Svaki dan u isto vrijeme, mama izvodi vježbe, namijenjene oboljelima od MS. Tih pola sata ja i Sara legnemo kraj nje i pokušavamo da izvodimo iste vježbe, kako bismo joj dali našu punu podršku. U našoj porodici nema pušača i na savjet doktora strogo vodimo računa da su nam sve prostorije provjetrene i pune kiseonika, a goste zamolimo da se uzdrže od pušenja u našem stanu.

Prošle su četiri godine otkako je mami dijagnostikovana MS. S manjim ili težim tegobama, mama se uspješno oporavila. Pošto se penzionisala, sada ima vremena da se posveti sebi i nama i naravno, svojoj MS za koju kaže da je podstanar u njenom tijelu, ali da joj nikad neće dozvoliti da zagospodari. Zato smo, kaže mama, posebno zaslužni mi, njena porodica bez čije ljubavi, pomoći i podrške sigurno ne bi uspjela pobijediti prvi napad MS. Iako teška i nepredvidiva, MS nam je donijela nova iskustva i nove lekcije. Sa njom smo naučili koliko možemo biti jaki. Sa MS smo mjerili karaktere drugih ljudi, koji su nas bodrili ili su se pravili da nas ne poznaju. Sa MS nam je stigao Reks i nakon vakcinacije dijeli naš zajednički prostor u kojem živimo. MS nam je pokazala da je ljubav lijek za njene relapse i zato smo je zasipali ljubavlju.

Ne možemo promijeniti svijet, ali **M**ožemo promijeniti **S**vijest, **M**ožemo **S**ve kad volimo.

Mojoj Mami, i ljubavlju.....

